

19.12.2005

LV.M 086:00/2005

Jakelussa mainituille

Vike
Asia Luonnos hallituksen esitykseksi;
lausuntopyyntö

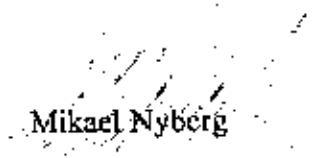
Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laeiksi Merenkulkulaitoksesta annetun lain sekä öljynsuojaarahastosta annetun lain muuttamisesta sekä eräiden asetusten muuttamisesta.

Lausunto pyydetään toimittamaan liikenne- ja viestintäministeriön kirjaamoon sekä sähköpostilla osoitteeseen sirkka-heleena.nyman@minto.fi 31.1.2006 mennessä.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Harri Cavén

Hallitusneuvos

Mikael Nyberg

LIITE: Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Merenkulkulaitoksesta annetun lain sekä öljynsuojaarahastosta annetun lain muuttamisesta.

JAKELU: Oikeusministeriö
Puolustusministeriö
Sisäasiainministeriö
Valtiovarainministeriö
Ympäristöministeriö
Saaristoasian neuvottelukunta
Maakuntien liitot
Helsingin kaupunki
Turun kaupunki
Tampereen kaupunki
Oulun kaupunki

Postiosoite

PL 31

00023 Valtioneuvosto

kirjaamo@minto.fi

info@minto.fi

Käyntiosoite

Eteläesplanadi 16-18, Helsinki

Puhelin

(09) 160 02

Telekopio

(09) 160 28596

(09) 160 28590 (tiedotus)

Vaasan kaupunki
 Lappeenrannan kaupunki
 Tullihallitus
 Tiehallinto
 Ratahallintokeskus
 Luotsausliikelaitos
 Tieliikelaitos
 Varustamoliikelaitos
 Teollisuuden ja Työnantajain keskusliitto
 Suomen Satamaliitto
 Suomen Varustamoyhdistys
 Rahtialusyhdistys
 Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
 Palkansaajajärjestö Pardia ry
 Suomen Laivanpäälystöliitto ry
 Henkilöstöunioni HU ry
 Merenkulkulaitoksen Tekniset Toimihenkilöt MERTE ry
 Suomen Konepäälystöliitto ry
 Suomen Merimies -Unioni ry
 Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL
 Suomen Erityisteknisten liitto SETELI ry
 Meriliikenneohjaajat ry
 Luotsiliitto ry

TIEDOKSI: Liikennepolitiikan osasto
 Yleinen osasto
 Valtiosihteeri Puro
 Kansliapäälikkö Korpela

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Merenkululaitoksesta annetun lain sekä öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Merenkululaitoksesta annettua lakia siten, että Merenkululaitoksen jako keskushallintoon ja aluehallintoon poistettaisiin. Laista poistettaisiin maininnat keskus- ja aluehallinnosta sekä merenkulkupiireistä.

Merenkululaitosta koskevassa hallintolainsäädännössä ja erityislainsäädännössä merenkulkupiireille osoitettujen tehtävien hoitamista jarkettaisiin alueellisissa toimipisteissä, joista määrättäisiin tarkemmin Merenkululaitoksen työjärjestyksessä. Organisatorisesti alueelliset toimipisteet kuuluisivat näistä tehtävistä vastaaviin Merenkululaitoksen tulosyksiköihin.

Esityksen tavoitteena on Merenkululaitoksen hallinnon selkeyttäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen. Lisäksi tavoitteena on hallitusohjelman mukainen julkisen hallinnon ja palvelujen saatavuuden, laadun sekä tuottavuuden ja tehokkuuden lisääminen.

Öljysuojarahastosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siltä osin kuin se sisältää viittauksia merenkulkupiiriin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 200 .

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

- 1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö
- 1.2 Nykytilan arviointi

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

- 2.1 Tavoitteet
- 2.2 Keskeiset ehdotukset

3 Esityksen vaikutukset

- 3.1 Taloudelliset vaikutukset
- 3.2 Henkilöstövaikutukset
- 3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan
- 3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4 Asian valmistelu

- 4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto
- 4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

- 1.1 Laki Merenkululaitoksesta
- 1.2 Laki öljysuojarahastosta

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

3 Voimaantulo

LAKIEHDOTUKSET

Laki Merenkululaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Laki öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta

LIITTEET

Valtioneuvoston asetus Merenkululaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston asetus valtion virkaehtosopimusasetuksen 10 §:n 4 momentin 52 kohdan kumoamisesta

Valtioneuvoston asetusvirka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003 - 2012 annetun valtioneuvoston asetuksen 21 §:n kumoamisesta

YLEISPERUSTELUT

I Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Merenkukulaitoksen organisaatiosta ja tehtävistä säädetään Merenkukulaitoksesta 21 päivänä marraskuuta 2003 annetussa laissa (939/2003) ja 27 päivänä marraskuuta 2003 annetussa valtioneuvoston asetuksessa (981/2003), jotka tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Merenkukulaitoksen organisaatio koostuu keskushallinnosta ja merenkulkupiirien muodostamasta aluehallinnosta. Merenkulkupiirejä on neljä: Suomenlahden, Saaristomeren, Pohjanlahden ja Järvi-Suomen merenkulkupiiri. Merenkulkupiirien rajat on määritelty Merenkukulaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Merenkukulaitoksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Laitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Laitoksen muusta organisaatiosta määrätään työjärjestyksessä.

Merenkukulaitoksen piiriorganisaatorakenne luotiin vuonna 1990, jolloin tie- ja vesirakennuslaitoksen vesitietoimiala yhdistettiin Merenkukulaitokseen. Merenkukulaitoksesta annetun lain (13/1990) mukaan laitoksen organisaatio muodostui Merenkukuhallituksesta ja merenkulkupiirien muodostamasta piirihallinnosta. Piirihallinto muodostettiin entisistä luotsipiireistä, merenkulkupiireistä sekä tie- ja vesirakennuslaitoksen vesitietoimialasta. Koko laitoksen henkilömääräksi tuli tuolloin yli 2500, josta merenkulkupiirien osuus oli noin 1400.

Merenkukulaitosta koskevaa lakia muutettiin vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lailla (1248/1997) siten, että nimitys Merenkukuhallitus korvattiin nimikkeellä Merenkukulaitoksen keskushallinto. Lain mukaan Merenkukulaitoksen organisaatio muodostui keskushallinnosta ja merenkulkupiirien muodostamasta aluehallinnosta. Alusturvallisuutta koskevien viranomaistehtävien hoitamista varten keskushallintoon perustettiin erillinen yksikkö, jolla voi olla alueellisia toimipisteitä.

Vuoden 2004 alusta voimaan tullessa organisaatiouudistuksessa Merenkukulaitoksesta siirrettiin valtion liikelaitoksiksi varustamotoiminnot ja luotsaus. Varustamoliikelaitokseen siirtyivät jäänmurto ja monitoimimurtajien kaupallinen toiminta, raskaiden väyläalusten operointi, eräiden merenmittaus- ja tutkimusalusten hoito sekä yhteysalusliikenne erillisenä tulosityksikkönä. Luotsausliikelaitokseen siirtyi luotsaustoiminta.

Voimassa olevan Merenkukulaitosta koskevan hallintolainsäädännön mukaan Merenkukulaitoksen tehtävänä on toimia väylänpidosta, merikartoituksesta, vesiliikenteen turvallisuudesta ja alusturvallisuudesta, talvimerenkulun avustamisesta, meriliikenteen ohjauksesta ja luotsauksesta, yhteysalusliikennepalveluista sekä merenkulun tuki- ja tietopalveluista vastaavana viranomaisena.

Merenkukulaitoksen keskushallinnon tehtävänä on johtaa, kehittää ja ohjata Merenkukulaitoksen toimintaa sekä vastata laitoksen yhtenäisyydestä. Merenkulkupiireille kuuluvat toimialueellaan luotsauksen viranomaistehtäviä, alusliikennepalvelua, väyliä, kanavia sekä yhteysalusliikennettä ja muita aluspalveluja koskevat asiat.

Erityislainsäädännössä merenkulkupiireille on annettu useita vesiliikenteen hoitoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi merenkulkupiirit mainitaan eräissä yleisesti valtionhallintoon liittyvissä säädöksissä sekä öljysuojarahastosta annetussa laissa (1406/2004).

1.2 Nykytilan arviointi

Nykyisen lainsäädännön mukaan merenkulkupiirit hoitavat niille kuuluvia tehtäviä itsenäisesti ja vastaavat tehtävistään piirille asetettujen tulostavoitteiden ja Merenkululaitoksen toimintalinjojen ja periaatteiden mukaisesti.

Merenkululaitoksen menicillään olevassa rakennemuutoksessa on tuotantotoimintaa eriytetty viranomais- ja tilaajatehtävistä. Vuoden 2004 alussa toimintansa aloittaneisiin liikelaitoksiin siirtyi yli puolet laitoksen henkilöstöstä ja merkittävä osa laitoksen tuotantotoimintaa. Tuolloin merenkulkupiirien luotsaus- ja alushenkilöstö siirtyi perustettuihin liikelaitoksiin. Vuoden 2005 alussa loput merenkulkupiirien tuotantotehtävissä toimivasta henkilöstöstä on siirtynyt sisäisesti eriyettyyn väylänpidon ja merikartoituksen tuotantoon.

Rakennemuutoksen myötä merenkulkupiirien muodostamasta aluehallinnosta ovat poistuneet niiden suurimmat henkilöstöryhmät kuten luotsit, väylärakennus- ja väyläalushenkilöstö sekä väylänhoitajat. Merenkululaitoksen koko henkilöstömäärä on vuodesta 1990 vuoteen 2005 vähentynyt noin 2500 henkilöstä noin 800 henkilöön. Vastaavana aikana merenkulkupiirien henkilöstömäärä on vähentynyt noin 1400 henkilöstä noin 170 henkilöön.

Tällä hetkellä Merenkululaitoksen henkilöstöstä työskentelee pääkaupunkiseudulla vajaat 300 henkilöä ja muualla, merenkulkupiireissään ja alueellisissa toimipisteissään vajaat 500 henkilöä. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskentelevät kuuluvat hallinnollisesti sisäiseen tuotantoon (noin 320 henkilöä), Meriturvallisuus-toimintoon (26 henkilöä), tukipalveluyksiköihin (17 henkilöä) ja merenkulkupiireihin (noin 125 henkilöä). Suomenlahden merenkulkupiirin henkilöstöstä pääosa on sijoittunut pääkaupunkiseudulle (45 henkilöä).

Hallinnollisten tukipalvelujen toimintaa on hajakeskitetty valtakunnallisesti ja tukipalvelutehtäviä on siirretty Valtiokonttorin tukipalvelukeskuksen hoitettavaksi. Tukipalvelujen kehittämisen taustalla on valtiohallinnon tukipalvelujen kehittämishankkeiden (Kieku, Time, ValtIt) mukainen toiminnan tehostaminen.

Merenkululaitoksen nykyinen organisaatorakenne ei ole tilaaja-viranomaistehtävissä paras mahdollinen, eikä se myöskään tue laitoksen strategisista tavoitteista. Nykyinen organisaatorakenne ei tue tavoitetta yhtenäisestä Merenkululaitoksesta, toiminnallisesta tehokkuudesta ja alueellisesta erikoistumisesta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa Merenkululaitoksen nykyistä organisaatorakennetta poistamalla jako keskushallintoon ja aluehallintoon. Tavoitteena on laitoksen hallinnon selkeyttäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen. Lisäksi tavoitteena on hallitusohjelman mukainen julkisen hallinnon ja palvelujen saatavuuden, laadun sekä tuottavuuden ja tehokkuuden lisääminen. Keskeisenä keinona näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat organisaation rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen sekä uuden teknologian käytön tehostaminen.

Merenkululaitoksen organisoimnin perusteet ovat muuttuneet täysin tilaaja-tuottajarakenne-muutoksen ja liikelaitosten muodostamisen seurauksena. Merenkululaitoksen vähentynyt

henkilöstömäärä huomioon ottaen ei ole tarkoituksenmukaista, että tilaaja-viranomaistehtävissä toimitaan aikaisemman yli 2500 henkilölle rakennetun tuotantopainotteisen organisaation rakenteen mukaisesti. Esimerkiksi Pohjanlahden merenkulkupiirissä on enää 20 henkilöä, joista kolmasosa on hallinnollista henkilökuntaa. Muissa merenkulkupiireissä tilanne on vastaava, keskimääräisen henkilömäärän ollessa niissä noin 40 henkilöä. Itsenäinen piiriorganisaatio näin pienelle henkilömäärälle ei ole perusteltua.

Esityksen tavoitteena on myös yhtenäistää toimintatapoja ja tehtävien hoitoa Merenkululaitoksessa. Laitokselle lainsäädännössä määrätyt tehtävät tulee hoitaa yhdenmukaisesti riippumatta siitä, missä palvelut alueellisesti tuotetaan. Laitoksen eri yksiköiden tulee pyrkiä saumattomaan yhteistyöhön. Nykyinen organisaatorakenne, jossa itsenäinen sektorivastuu ja aluevastuut ovat rinnakkain, on aiheuttanut keskushallinnolle ja jokaiselle merenkulkupiirille erilaiset tavat toimia, jonka seurauksena myös yhteistyö niiden kesken on vaikeutunut. Merenkululaitoksen yhtenäisyys ja yhteistyö laitoksessa ovat parhaiten saavutettavissa silloin, kun tehtäviä hoidetaan yhteistyössä yhden tulosityksiköstä vastaavan johtajan alaisuudessa.

Ehdotetun organisaatiomuutoksen tavoitteena on varmistaa osaamisen ja alueellisen päätöksenteon säilyminen sekä toiminnan tehokkuus Merenkululaitoksessa. Laitoksen väylä- ja rakennusinvestoinnit ja henkilöstömäärä ovat vähentyneet huomattavasti, mistä johtuen kriittisen osaamisen ja työmäärän ylläpito nykyisessä organisaatorakenteessa on erittäin vaikeaa. Esimerkiksi suuria väylähankkeita ei ole tulossa osalle alueista useampaan vuoteen. Asiantuntijaosaamisen ylläpito vaatisi kuitenkin kyseisten tehtävien säännöllistä hoitamista. Uudella organisaatorakenteella pyritään edistämään asiantuntijaosaamisen säilymistä ja tehostamaan olemassa olevien voimavarojen käyttöä.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Merenkululaitoksesta annettua lakia siten, että Merenkululaitoksen jako keskushallintoon ja aluehallintoon poistettaisiin. Laista poistettaisiin maininnat keskus- ja aluehallinnosta ja merenkulkupiireistä.

Ehdotetun organisaatiomuutoksen toteutuessa Merenkululaitoksen organisaatio muodostuisi työjärjestyksessä määrättävistä tulosityksiköistä ja muista, erityistehtäviä hoitavista yksiköistä. Tulosityksiköitä olisivat toiminnot ja sisäinen tuotanto. Toimintoja ovat tällä hetkellä Väylänpito, Merikartoitus, Talvimerenkulku, Meriliikenteen ohjaus ja Meriturvallisuus. Toiminnot on muodostettu työjärjestyksellä vuonna 2003. Ne on määritelty asiakkaille tarjottavien palvelukokonaisuuksien pohjalta. Sisäinen tuotanto muodostuu väylänpidon ja merikartoituksen tuotannollisista tehtävistä. Se on eriytetty laitoksessa sisäisesti tilaaja- ja viranomaistehtävistä vuoden 2005 alusta. Sisäisen tuotannon mahdollisen ulkoisen eriyttämisen vaihtoehdot ja vaikutukset selvitetään yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa vuoteen 2007 mennessä. Erityistehtäviä hoitavat yksiköt olisivat niiden luonteen mukaisesti joko erillisyyksiköitä, tukipalveluyksiköitä tai pääjohtajan esikuntaan kuuluvia yksiköitä.

Nykyisessä lainsäädännössä merenkulkupiireille osoitettujen tehtävien hoitamista jatkettaisiin pääosin alueellisissa toimipisteissä. Organisatorisesti alueelliset toimipisteet kuuluisivat näistä tehtävistä vastaaviin Merenkululaitoksen tulosityksiköihin. Merenkulkupiirien nykyinen henkilöstö sijoittuisi pääosin Meriliikenteen ohjaus- ja Väylänpito-toimintojen sekä tukipalveluyksiköiden alueellisiin toimipisteisiin.

Meriliikenteen ohjaus -toimintoon perustettaisiin Suomenlahden ja Länsi-Suomen liikenneyksiköt, joihin kuuluisivat hallinnollisesti muun muassa nykyiset alusliikennepalvelukeskukset (VTS-keskukset). VTS-keskusten nykyiseen määrään ja sijaintiin muutoksella ei olisi vaikutuksia. Väylänpito-toimintoon perustettaisiin neljä väylänpidon alueyksikköä. Väylänpidon alueyksiköt muodostuisivat nykyisen merenkulkupiiri- jaon mukaisesti. Tukipalvelujen hajakeskittämistä jatkettaisiin perustamalla pääkaupunkiseudun ulkopuolelle osaamisen kehittämissiimi ja laskutussiimi.

Ehdotettu organisaatiomuutos edellyttäisi muutosten tekemistä myös muuhun lainsäädäntöön. Öljysuojarahastosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siltä osin kuin se sisältää viittauksia merenkulkupiiriin. Merenkulkupiirejä koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi valtion virkaehtosopimusasetuksesta (1203/1987) ja virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaonuksesta vuosina 2003 - 2012 annetusta valtioneuvoston asetuksesta (1174/2002). Merenkulkupiireistä ja Merenkululaitoksen keskushallinnosta on mainintoja myös vesiliikennettä koskevissa asetuksissa ja Merenkululaitoksen antamissa määräyksissä. Niiden muuttamista koskeva yleissäännös ehdotetaan sisällytettäväksi Merenkululaitosta koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Organisaation uudistamisella mahdollistettaisiin osaltaan Merenkululaitoksen pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman toteuttaminen ja talouden tasapainottaminen. Nykyinen organisaatiorakenne ei mahdollista henkilöstösuunnitelman toteuttamista, vaan vaatisi lisäresursseja nykyisistä tehtävistä selviämiseksi.

Lyhyellä aikavälillä organisaatiouudistuksesta ei syntyisi kuitenkaan suoria taloudellisia säästöjä, sillä muutoksessa vapautuva henkilöstö sijoitettaisiin Merenkululaitoksen sisällä uusiin tehtäviin. Uusi organisaatio mahdollistaisi pitkällä aikavälillä toiminnan tehostumisen, henkilöstösuunnitelman toteuttamisen ja tuottavuuden kasvun resurssien tehokkaamman käytön ja päällekkäisyyksien poistumisen myötä.

3.2 Henkilöstövaikutukset

Merenkululaitoksen nykyinen henkilöstö sijoittuisi uuden organisaation mukaisiin yksikköihin pääosin tehtäviensä mukaisesti. Organisaation uudistamisen seurauksena noin 20 henkilön, lähinnä merenkulkupiirien johto-, johdon esikunta- ja tukipalvelutehtävissä olevien henkilöiden tehtävät muuttuisivat. Näiden henkilöiden kanssa käytäisiin sijoittamiskeskustelut ja heidät sijoitettaisiin uusiin, mahdollisimman hyvin heidän koulutustaan ja osaamistaan vastaaviin tehtäviin.

Organisaatiouudistuksen vuoksi ketään ei irtisanottaisi eikä keneltäkään edellytettäisi siirtymistä toiselle paikkakunnalle. Uudistus mahdollistaisi osaltaan Merenkululaitoksen pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman toteuttamisen. Henkilöstösuunnitelman mukaisesti pääosa tulevista rekrytoinneista suunnattaisiin pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetulla organisaatiomuutoksella ei olisi vaikutuksia Merenkululaitoksen tehtäviin eikä palvelujen saatavuuteen asiakkaiden kannalta tarkasteltuna. Merenkulkupiireille nykyisin kuuluvien

tehtävien hoitamista jatkettaisiin alueellisissa toimipisteissä, jotka organisatorisesti kuuluisivat näistä tehtävistä vastaaviin Merenkululaitoksen tulosityksiköihin. Nykyisin merenkulkupiireissä hoidettavat asiakaspalvelutehtävät hoidettaisiin alueellisissa toimipisteissä. Muutoksella ei siten olisi vaikutuksia nykyisiin asiakaspalveluihin eikä nykyisten toimipisteiden lukumäärään.

Organisaatiomuutoksella ei olisi myöskään merkittäviä vaikutuksia muiden viranomaisten toimintaan eikä viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Tiettyihin yhteistyöryhmiin, joissa Merenkululaitosta nykyisin edustaa merenkulkupiirin johtaja, nimettäisiin jatkossa ryhmän luonteen mukaisesti joko alueellisen toimipisteen tai muun toiminnon edustaja. Alueellisille toimipisteille siirrettäisiin valtakunnallisia vastuuta erikoistumisen myötä. Esimerkiksi yksi alueellinen väyläyksikkö erikoistuisi väylähoidon tilaajatehtäviin ja toinen suurien väylähankkeiden tilaajatehtäviin.

Muutoksella ei olisi vaikutuksia Ahvenanmaan nykyisen toimipisteen toimintoihin.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Merenkululaitoksen toiminnan keskeisiä tavoitteita ovat meriliikenteen sujuvuus ja taloudellisuus sekä merenkulun turvallisuus ja meriympäristön suojelu. Uudella organisaatiolla tuettaisiin näiden tavoitteiden saavuttamista ja vahvistettaisiin Merenkululaitoksen yhtenäisyyttä.

Organisaatiouudistuksella parannettaisiin palvelujen tasalaatuisuutta tuottamista riippumatta palvelujen tuottamispaikasta.

Merenkululaitoksen organisaatiorakenteen uudistaminen tukisi myös laitoksen oman pitkän aikavälin strategisen suunnittelun sekä hallitusohjelman tavoitteita, joita ovat muun muassa julkisen hallinnon tuottavuuden kasvu, palvelujen ja tuotteiden laadun paraneminen sekä toiminnan tehokkuuden lisääntyminen toimintatapojen muutoksen ja uuden teknologian käyttöönoton myötä. Lisäksi esitetty muutos tukee hallituksen 11 päivänä maaliskuuta 2005 antaman kehyspäätöksen linjausta valtion henkilöstöpolitiikasta ja keskittymisestä viraston ydintoimintoihin sekä yleishallinnon ja tukipalvelujen kehittamisestä.

Merenkululaitoksen alueellisuutta ja alueellista päätöksentekoa vahvistettaisiin lisäämällä pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevien alueiden valtakunnallista päätösvaltaa niiden erikoistumisen myötä. Suurin osa merenkulkupiirien nykyisestä päätösvallassa säilyisi näillä alueilla. Nykyinen merenkulkupiirin johtajalla oleva päätösvalta siirtyisi pääosin alueelliselle väyläpäällikölle. Alueellista toimintaa vahvistettaisiin suuntaamalla pääosa rekrytoinneista pääkaupunkiseudun ulkopuolella oleville alueille.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sijoittamisselvitys

Ehdotettu organisaatiomuutos liittyy Merenkululaitoksen organisaation kokonaisuudistukseen ja on osa Merenkululaitoksessa meneillään olevaa tilaaja-tuottajarakennemuutosta, jossa tuotantotoimintaa on eriytetty viranomais- ja tilaajatehtävistä. Rakennemuutoksen vuoksi ja siihen perustuen Merenkululaitoksesta laadittiin vuonna 2004 valtion yksikköjen ja toimintojen

sijoittamisesta koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen (567/2002) mukainen sijoittamisselvitys.

Hallituksen iltakoulussa 5 päivänä toukokuuta 2004 annetun toimeksiannon mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön tuli laatia Merenkululaitoksesta sijoittamisselvitys. Selvitys tehtiin koko tilaaja-tuottajarakennemuutoksesta.

Merenkululaitos valmisteli liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta sijoittamisselvityksen ja antoi sen 19 päivänä marraskuuta 2004. Selvityksessä tarkasteltiin erikseen Merenkululaitoksen sisäistä tuotantoa, viranomais- ja tilaajatehtäviä sekä tukipalveluja.

Merenkululaitoksen tekemän selvityksen perusteella liikenne- ja viestintäministeriö teki ehdotuksen Merenkululaitoksen sijoittamisesta. Ministeriö pyysi 27 päivänä tammikuuta 2005 ehdotuksesta lausunnon alueellistamisen koordinaatioryhmältä valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaisesti.

Alueellistamisen koordinaatioryhmä käsitteli asiaa kokouksessaan 1 päivänä helmikuuta 2005 ja jätti asian pöydälle lisäselvityksiä varten. Koordinaatioryhmä ei 28 päivänä helmikuuta 2005 pitämässään kokouksessa päässyt asiassa yksimielisyyteen, ja se suositti asian siirtämistä valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 2 momentin mukaisesti.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä (HALKE) käsitteli asiaa kokouksissaan 17 päivänä maaliskuuta 2005 ja 21 päivänä huhtikuuta 2005 jättäen asian pöydälle lisäselvityksiä varten. Kokouksessaan 12 päivänä toukokuuta 2005 hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti puoltaa Merenkululaitoksen ydintoimintojen pysyttämistä pääkaupunkiseudulla samalla todeten liikenne- ja viestintäministeriön muistiossa esitetyt Merenkululaitoksen alueellisuutta vahvistavat toimenpiteet tarpeellisiksi (HALKE 8/2005).

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän päätöksen jälkeen alueellistamisen koordinaatioryhmä käsitteli 30 päivänä toukokuuta 2005 uudelleen Merenkululaitoksen sijoittamista. Alueellistamisen koordinaatioryhmä puolsi hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän kannanottoa ministerityöryhmän pöytäkirjan (HALKE 8/2005) mukaisena.

Liikenne- ja viestintäministeriö, saatuaan asiasta alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunnon, päätti 8 päivänä kesäkuuta 2005, että Merenkululaitoksen ydintoiminnot säilyvät pääkaupunkiseudulla. Lisäksi ministeriö edellytti, että Merenkululaitos vahvistaa alueellista toimintaansa esitetyn mukaisesti.

Organisaatiouudistuksen valmistelu

Merenkululaitoksen organisaation uudistamista koskeva esitys, jossa Merenkululaitoksen jako keskushallintoon ja aluehallintoon ehdotetaan poistettavaksi, on valmisteltu Merenkululaitoksen asettamassa Merenkululaitoksen hallintoa selvittäneessä projektiryhmässä yhteistyössä henkilöstön kanssa. Esitys on käsitelty Merenkululaitoksen johtokunnassa ja yhteistyötoimikunnassa. Esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Merenkululaitoksen kanssa.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunto

Annetuissa lausunnoissa.....

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Merenkululaitoksesta

3 §. Johtokunta. Merenkululaitoksesta annetun lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan Merenkululaitoksen johtokunnan tehtävänä on perustaa ja lakkauttaa keskushallinnon ja merenkulkupiirien johtajien virat. Mainittua 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että johtokunnan tehtävänä olisi perustaa ja lakkauttaa Merenkululaitoksen tulosityksiköiden johtajien virat.

4 §. Pääjohtaja. Voimassa olevan lain 4 §:ssä säädetään Merenkululaitoksen keskus- ja aluehallinnosta ja ylimmän johdon virkojen täyttämisestä. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi maininnat keskus- ja aluehallinnosta ja merenkulkupiireistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Merenkululaitoksen pääjohtajasta ja hänen nimityksistään. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon pääjohtaja. Pykälään ehdotetaan otettavaksi nykyisen Merenkululaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä oleva säännös, jonka mukaan Merenkululaitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Pääjohtajan nimityksiä valtioneuvosto kuultuaan johtokuntaa. Nimitysmenettely vastaa nykyisen lain 4 §:n mukaista menettelyä.

Nykyisen lain 4 § sisältää myös säännöksen keskushallinnon johtajan ja merenkulkupiirin johtajan nimityksistä. Lakiehdotuksen toteutuessa nimitysmenettely koskisi Merenkululaitoksen tulosityksikön johtajia. Heidän nimityksistään koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi Merenkululaitosta koskevaan valtioneuvoston asetukseen.

5 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Voimassa olevan lain 5 § sisältää valtuutussäännöksen antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta sekä muista Merenkululaitosta koskevista asioista, kuten asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta Merenkululaitoksessa, laitoksen tehtävistä, organisaatiosta, työjärjestyksestä ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälän sisältöä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin Merenkululaitoksen johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta laitoksessa, työjärjestyksestä ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Merenkululaitoksen työjärjestyksessä määrättäisiin tarkemmin laitoksen organisaatiosta ja muusta sisäisen hallinnon järjestämisestä.

1.2 Laki öljysuojarahastosta

5 §. Öljysuojamaksun suuruus. Öljysuojarahastosta annetun lain 5 §:n mukaan tulliviranomaisen on hankittava lausunto asianomaiselta merenkulkupiiriltä ennen asian ratkaisemista, jos on syntynyt epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että lausunto olisi hankittava Merenkululaitokselta.

Ehdotettu säännös ei muuttaisi nykyistä käytäntöä, koska lausunnon antaisi jatkossakin asianomaisista tehtävistä vastaavan tulosityksikön alaisena toimiva alueellinen toimipiste.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Merenkululaitoksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen tehtäisiin Merenkululaitoksesta annetun lain muuttamisen johdosta tarvittavat muutokset. Valtioneuvoston asetuksesta kumottaisiin ne pykälät, joissa säädetään Merenkululaitoksen organisaatiosta, keskushallinnosta ja aluehallinnosta sekä merenkulkupiirien tehtävistä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksesta muutettaisiin niitä pykäläiä, joissa säädetään Merenkululaitoksen virkamiesjohdosta, virkojen kelpoisuusvaatimuksista, henkilöstön nimittämisestä ja ottamisesta, sijaisuuksista, työjärjestyksestä sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa. Valtioneuvoston asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ehdotettujen lakien kanssa.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan päivänä kuuta 200 .

Merenkululaitosta koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännös sisältäisi säännöksen siitä, että valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa taikka Merenkululaitoksen määräyksissä oleva viittaus Merenkululaitoksen keskushallintoon tai merenkulkupiiriin tarkoittaisi ehdotetun lain voimaan tultua Merenkululaitosta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

Laki Merenkulkulaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Merenkulkulaitoksesta 21 päivänä marraskuuta 2003 annetun lain (939/2003) 3 §:n
1 momentin 6 kohta sekä 4 ja 5 § seuraavasti:

3 § Johtokunta

Merenkulkulaitoksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kuusi Merenkulkulaitoksen toimintaan perehtynyttä muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa Merenkulkulaitoksen henkilöstöä. Valtioneuvosto nimittää johtokunnan jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Johtokunnan tehtävänä on:

6) perustaa ja lakkauttaa laitoksen tulosyksiköiden johtajien virat; sekä

4 § Pääjohtaja

Merenkulkulaitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Pääjohtajan nimittää valtioneuvosto kuultuaan johtokuntaa.

5 § Tarkennetut säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään Merenkulkulaitoksen johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta laitoksessa, työjärjestyksestä ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Merenkulkulaitoksen työjärjestyksessä määrätään tarkemmin laitoksen organisaatiosta ja muusta sisäisen hallinnon järjestämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa taikka Merenkulkulaitoksen määräyksissä oleva viittaus Merenkulkulaitoksen keskushallintoon tai merenkulkupiiriin tarkoittaa tämän lain tultua voimaan Merenkulkulaitosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 200

Tasavallan Presidentti

Liikenne- ja viestintäministeri

Laki
öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan öljysuojarahastosta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1406/2004) 5 §
 seuraavasti:

5 § Öljysuojamaksun suuruus

Öljysuojarahastoon peritään maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljysuojamaksullisesta öljystä öljysuojamaksua 0,50 euroa jokaiselta täydeltä tonnilta. Maksu peritään kaksinkertaisena, jos öljy kuljetetaan säiliöaluksella, jota ei ole varustettu koko lastisäiliöosan alueelta kaksoispohjalla. Jos on epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna, tulliviranomaisen on hankittava ennen asian ratkaisemista lausunto Merenkululaitokselta. Merenkululaitos antaa myös tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, milloin säiliöaluksella on katsottava olevan kaksoispohja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä päivänä kuuta 200

Tasavallan Presidentti

Tiikenne- ja viestintäministeri

LIIKKEET

Valtioneuvoston asetus Merenkulkulaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä,
kumotaan Merenkulkulaitoksesta 27 päivänä marraskuuta 2003 annetun valtioneuvoston asetuksen (981/2003) 1 §:n 17 kohta, 2 - 5 § ja 9 §:n 3 momentti,
muutetaan 1 §:n 4 ja 7 kohta, 8 §, 10 ja 11 § sekä 13 - 15 §,
lisätään 1 §:ään uusi 7 a kohta seuraavasti:

1 § Tehtävät

Merenkulkulaitoksesta annetussa laissa (939/2003) säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi
 Merenkulkulaitos:

 4) huolehtii alusliikennepalvelulaissa (623/2005) tarkoitetusta alusliikennepalvelujen ylläpidosta ja muista alusliikennepalvelulaissa laitokselle säädetyistä tehtävistä;

7) huolehtii omalta osaltaan alusten ja satamarakenteiden turvatoimista ja niiden valvonnasta siten kuin eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) säädetään;

7 a) huolehtii vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetussa valtioneuvoston asetuksessa (251/2005) tarkoitetuista satama-alueen turvallisuusselvityksiin liittyvistä tehtävistä;

8 § Merenkulkulaitoksen virkamiesjohto

Merenkulkulaitosta johtaa ja sen toiminnasta vastaa pääjohtaja apunaan Merenkulkulaitoksen keskeisistä tehtävistä vastaavien tulosyksiköiden johtajat ottaen huomioon Merenkulkulaitokselle kuuluvat tehtävät ja sille asetetut tavoitteet.

Laitoksen johtotehtävissä olevat vastaavat heidän johdettavakseen kuuluvan toiminnan tuloksellisuudesta, tehokkuudesta ja kehittämisestä.

10 § Virkojen kelpoisuusvaatimukset

Yleisenä kelpoisuusvaatimuksena Merenkulkulaitoksen virkoihin on sellainen taito ja kyky, jota virkaan kuuluvien tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

Lisäksi vaaditaan:

- 1) pääjohtajalta ylempi korkeakoulututkinto tai merikapteeninikirja sekä merenkulun ja hallinnon tuntemusta sekä johtamiskokemusta ja käytännössä osoitettua johtamistaitoa;
- 2) tulosyksikön johtajalta ylempi korkeakoulututkinto tai merikapteeninikirja sekä hyvää perehtyneisyyttä vastuualueensa tehtäviin sekä käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

11 § Henkilöstön nimittäminen ja ottaminen

Tulosityksikön johtajan nimittää johtokunta.

Nimitämisestä enintään vuoden kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen päättää pääjohtajan osalla liikenne- ja viestintäministeriö sekä Merenkululaitoksen tulosityksikön johtajan osalta pääjohtaja.

Muut virkamiehet ja työsopimussuhteisen henkilöstön nimittää tai ottaa pääjohtaja, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

13 § Sijaisuudet

Pääjohtajan ollessa estyneenä hänen sijaisenaan toimii liikenne- ja viestintäministeriön määräämä tulosityksikön johtaja.

Tulosityksikön johtajan sijaisen määrää pääjohtaja.

14 § Asioiden valvonta viranomaisissa ja muissa toimituksissa

Merenkululaitoksen pääjohtaja tai hänen valtuuttamansa kantaa ja vastaa valtion puolesta ja valvoo tuomioistuimissa, muissa viranomaisissa, välimiesmenettelyssä ja muissa vastaavissa toimituksissa valtion etua ja oikeutta Merenkululaitosta koskevissa asioissa.

15 § Työjärjestys

Tarkemmat määräykset Merenkululaitoksen organisaatiosta, yksiköiden ja henkilöstön tehtävistä ja toimivallasta sekä asioiden käsittelystä annetaan työjärjestyksessä.

Työjärjestyksen antaa pääjohtaja johtokuntaa kuultuaan.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 200

Valtioneuvosto

Esittelijä

**Valtioneuvoston asetus
valtion virkaehtosopimusasetuksen 10 §:n 4 momentin 52 kohdan kumoamisesta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä, säädetään:

1 §

Tällä asetuksella kumotaan 23 päivänä joulukuuta 1987 annettun valtion virkaehtosopimusasetuksen (1203/1987) 10 §:n 4 momentin 52 kohta, sellaisena kuin se on asetuksessa 497/1996.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä päivänä kuuta 200

Liikenne- ja viestintäministeri

Esittelijä

**Valtioneuvoston asetus
virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003 - 2012
annetun valtioneuvoston asetuksen 21 §:n kumoamisesta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä, säädetään:

1 §

Tällä asetuksella kumotaan virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003 - 2012 19 päivänä joulukuuta 2002 annetun valtioneuvoston asetuksen (1174/2002) 21 §.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä päivänä kuuta 200

Liikenne- ja viestintäministeri

Esittelijä